

O'QUVCHILAR BILIMINI BAHOLASHNING SHAKL VA METODLARI

Toshkent davlat pedagogika universiteti

Mustaqil tadqiqotchisi

Sobirova Marjona Shavkat qizi

Tel: +998975567071

Toshkent ijtimoiy innovatsiya universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

Karimova Ozoda Rustam qizi

Annotatsiya: Darslar odamni biror konsepsiyaga, fan yoki mavzuga oid bilimlarni o'rgatish uchun o'tkaziladi. O'quvchilar o'qituvchilar tomonidan o'qitilgan materiallarni o'rganish, savollar yechish, munozara qilish va amaliy mashqlarni bajarish uchun darslarga qatnashadi. Darslar, maktablar, litsey va kollejlarda, o'quv markazlarida, universitetlarda va boshqa ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini tashkil etishda ishlatiladi. Odatda darslar guruhlar shaklida o'tkaziladi va o'qituvchi tomonidan belgilangan dars rejasi asosida amalga oshiriladi. Ushbu maqolada yuqoridagi fikrlar yuzasidan so'z yuritiladi

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, taqdimotlar, elektron, vosita, interaktiv, amaliyotchi, online, dinamik, nazariy, maktab daftari, texnologiya, ilova, internet.

“Dars” so'zi turli ma'noni anglatadi, ammo u odatda rasmiy ta'lim muhitida o'quv jarayonini ifodalovchi bir terminologiyadir. Dars, o'quvchi va o'qituvchilar o'rtasida bilimlarni o'rgatish uchun tashkil etilgan vaqt va joydir. Bu, fanlarni o'rganish, ma'lumotlarni taqdim etish, savollar yechish va mashqni amalga oshirishning o'rganish jarayonidagi muhim qismidir.

Darslarda qo'llaniladigan o'quv vositalari turli xil bo'lishi mumkin, shu jumladan:

1. Darslik kitoblari: Bu klassik o'quv vositalari, matematika, fizika, kimyo, tarix, adabiyot va boshqa fanlarni o'rganishda keng ishlatiladi.
2. Maktab daftari: Bu har bir o'quvchi uchun zarur bo'lgan asosiy vosita hisoblanadi. Uni qalam, ruchka, qalamchalar va boshqa jihozlarni o'rganish uchun ishlatish mumkin.
3. Taqdimotlar va slaydlar: O'qituvchilar tez-tez ma'lumotlarni o'quvchilarga yetkazish uchun slaydlardan foydalanishadi. Bu, ma'lumotlarni vizual ravishda tasvirlashga yordam beradi.
4. Internet va kompyuterlar: Texnologiya o'z rivojlanishiga kuzatib borayotgan holda, kompyuterlar va internet darslarda o'rganishni yanada qulaylashtiradi. O'qituvchilar va o'quvchilar internetdan foydalanib, ma'lumotlarni izlash, taqdimotlar tayyorlash va ma'lumot almashish uchun kompyuterlardan foydalanishadi.
5. Laboratoriya qurilmalari: Kimyo, biologiya, fizika va boshqa ilmiy fanlarni o'rganishda laboratoriya qurilmalari keng qo'llaniladi. Bu qurilmalar orqali o'quvchilar teoritik bilimlarini amaliyotga aylantirishlari mumkin.
6. O'quv dasturlari va ilovalar: O'quv dasturlari va ilovalar o'quvchilarga fanlarni o'rganishda yordam beradi. Masalan, matematika darslarida ko'p qo'llaniladigan ilovalar hisoblanadi.
7. Ma'lumotlar bazasi va elektron kutubxonalar: O'quvchilar o'zlarining fanlarida mustaqil izlash uchun ma'lumotlar bazasidan foydalanishadi. Elektron kutubxonalar, elektron kitoblar, ilmiy jurnallar va boshqa manbalar o'quvchi uchun foydali ma'lumotlar manbalaridir.

Bu o'quv vositalari faqat ba'zi namunalar hisoblanadi va o'rganish jarayonida qo'llaniladigan turli vositalar bo'lishi mumkin. O'rganish usul va tarzlariga qarab, qo'llaniladigan vositalar o'zgaradi.

O'quvchilar bilimni baholash metodikasi xilma-xil va boydir. Har bir metodning o'z afzallik va kamchiliklari mavjud bo'lib, ularni to'g'ri tanlash va kombinatsiyalash orqali ta'lim jarayonini samarali tashkil etish mumkin. O'qituvchilar ushbu metodlardan foydalanib, o'quvchilarning bilimlarini to'g'ri va adolatli baholashlari, shuningdek, ularni o'zlashtirish jarayonini yaxshilashlari mumkin.

Dars samaradorligini oshirishga yordam beruvchi har bir metodning o'quvchilar va o'qituvchilar uchun foydali bo'lishi mumkin. Bu metodlarning ba'zilari quyidagilardir:

1. Interaktiv darslar: O'quvchilarni dars davomida faol qatnashishga chaqirish uchun interaktiv usullardan foydalaning. Guruh shaklidagi ishlar, ijodiy dasturlar, masalalar yoki online vazifalar orqali o'quvchilarning o'zlashtirilgan bilimni oshirishga yordam beradi.

2. Amaliyotchi ta'lim: Nazariy bilimni amaliyotga o'tkazishning juda muhimligini tushunib, o'quvchilarga amaliyotchi darslar tashkil eting. O'quvchilarga bilimlarini amaliyotga o'tkazib ko'rish, tadqiqot qilish va muammolar yechish uchun imkoniyat berish.

3. Fikrlash va maslahatlashish: O'quvchilarni o'qish va o'rganish jarayonida fikrlashga tez-tez chaqiring. Savol va maslahatlashishning o'quvchilarning fikrlarini rivojlantirish, o'rganishni o'zlashtirish, va darsdan o'zlariga ko'proq foyda olishini ta'minlaydi.

4. O'yinlar va simulatsiyalar: O'quvchilarni qiziqtirish va o'rganish motivatsiyasini oshirish uchun o'yinlar va simulatsiyalar ishlatish. Masalan, onlayn o'yinlar, simulatsiya dasturlar, va rollar oynashni joriy etish o'quvchilarning darsda qatnashishini va o'rganishini oshirishi mumkin.

5. O'quv tadbirlari va ko'rgazmalar: O'quvchilarni darsda qiziqarli va qatnashuvchi tadbirlar bilan motivatsiyalash. Muzey turlari, kasb-hunar ko'rgazmalari, mehnatlar va dastlabki foydali tadbirlar o'quvchilarga nazariy bilimlarini amaliyotga o'tkazish va dunyodagi bilimlarga oid qiziqishlarini oshirishda yordam beradi.

6. Savollarga javoblar: Darsda savollarni barcha o'quvchilarga qo'ymoq va ularni o'quv jarayonida qatnashishga majburlash. Bu savollar o'quvchilarning tushunish darajasini baholash, savollarga javob berish orqali o'rganish va tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish uchun muhimdir.

Bu metodlar har bir o'quvchini o'zini rivojlantirishida muhim o'rin egallaydi va dars samaradorligini oshirishga yordam beradi. Ta'lim muassasalarida ularni amaliyotga o'tkazish va muvaffaqiyatli o'rganish uchun qo'llab-quvvatlash juda muhimdir.

Dars samaradorligini oshirish uchun bir nechta metodlar mavjuddir. Bu metodlarning har biri o'quvchilarning tushunish darajasini, motivatsiyasini va o'rganish darajasini oshirishga yordam beradi. Quyidagi metodlar dars samaradorligini oshirish uchun tanlangan metodlar hisoblanadi:

1. O'quv maqsadlarini belgilovchi: O'quvchilarning maqsadlarini tushunish va ularga mos keluvchi darslar tayyorlash dars samaradorligini oshirish uchun juda muhimdir. O'quvchilarning maqsadlari bilan bog'liqlikda darslarni tayyorlash va o'rganish jarayonlarini rivojlantirish.

2. Dinamik va faol darslar: O'quvchilarni dars davomida qiziqtirish va faol qatnashishga chaqirish uchun dinamik va faol darslar tashkil eting. Guruh ishlari, ijodiy mashqlar, dars materiallarini qiziqarli ko'rsatishlar orqali o'quvchilarni motivatsiyalash.

3. Amaliyotchi ta'lim: Nazariy bilimni amaliyotga o'tkazish o'quvchilarning o'rganishini va tushunishini oshirishda juda muhimdir. O'quvchilarga teoriyadan ko'ra amaliyotchi mashqlar tashkil eting va ularni o'quv jarayonida aktib qatnashishga yondashing.

4. Tajribali o'qituvchi va mentorlik: Tajribali o'qituvchilar o'quvchilarga yo'nalish berish va ularni dars jarayonida qo'llab-quvvatlashda katta ro'l o'ynaydi. O'qituvchilar o'quvchilarni o'zlashtirilgan bilimlarini rivojlantirish, maqsadlari yonida yordam berish va ularni darsni tushunish va tajriba olish jarayonida ko'rsatib chiqarishadi.

5. O'quvchilarning qobiliyatlarini boshqarish: O'quvchilarning har birining o'ziga xos qobiliyatlarini aniqlash va ularni dars jarayonida rivojlantirish juda muhimdir. Ular uchun maslahatlar bermoq, ularni qo'llab-quvvatlash va ularning istiqboliga oid maqsadlarni aniqlash juda muhimdir.

6. Texnologiyalardan foydalanish: Texnologiyalar dars samaradorligini oshirish uchun juda foydali bo'lishi mumkin. O'quvchilarga interaktiv dars materiallari, onlayn vazifalar va ma'lumotlar, dars jarayonini monitoring qilish uchun tezkorliklar kabi imkoniyatlar berish.

Pedagogik texnologiyalar asosida dars o'tish jarayonini, ya'ni zamonaviy pedagogik texnologiyalarni boshlang'ich ta'lim davridan boshlab tashkillashtirish ta'lim tizimida yuqori samara beradi. Bu degani, boshlang'ich ta'lim umumiy o'rta ta'limning poydevori hisoblanadi. Ana shu poydevorni mustahkam tarzda bunyod etish kelgusi davrlardagi ta'lim jarayonlarining o'tilishida ham qulayli yaratgan bo'ladi. O'z-o'zidan kelib chiqadiki, boshlang'ich ta'limdan boshlab tashkil etilgan pedagogik texnologiyalar ta'limning keyingi davrlarida tshkil etilishida birinchi bosqich vazifasini o'taydi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abidov, O'quvchilar Bilimini Baholash. (2017).
2. Abdullayev. O'quvchilar Bilimini Baholash Asoslari. O'zbekiston Milliy Entziklopediyasi NASHRIYOTI. (2015).
3. Saidahmedov N., Ochilov A., Yangi pedagogik texnologiyalar mohiyati va zamonaviy loyihasi". T.1999 y.7-55 b.
4. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. T. "Moliya " nashriyoti, 2003 y. – 171 b.
5. Tarbiya: (ota-onalar va murabbiylar uchun ensiklopediya). / Tuzuvchi M.N.Aminov. - T.: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2010. - B.416-417.
6. www.ziyonet.uz
7. www.pedagog.uz